

Förslag till LL om lantbruksinkomsten. (Nr 45/1974-75).

äntagen av leden 12.9.75.

LANDSKAPSSTYRELSENS FRAMSTÄLLNING till
Landstinget med förslag till landskapslag om
lantbruksinkomsten.

Lantbrukspriserna reglerades före år 1956 genom för viss tid gällande statsrådsbeslut, som utfärdades i stöd av olika allmänna maktlagar. Därefter infördes särskilda lagar om regleringen av priset på lantbruksprodukter. Dessa lagar, som varje gång hade en kort giltighetstid, förutsatte en justering av lantbruksinkomsten på basen av vissa slag av index. I stöd av dessa lagar fastställde statsrådet riktpriiset för de viktigaste lantbruksprodukterna i enlighet med konstaterade indexförhöjningar. Samtidigt kunde statsrådet besluta om att prispförhöjningarna delvis skulle utgå som prispolitiska stöd i form av regionala stöd eller arealstöd. Direkta förhandlingar mellan statsmakten och producentorganisationerna var icke förutsatta.

Då ett allmänt förbud mot indexbindning infördes år 1969 övergick man till ett annat system för prisregleringen av lantbruksprodukterna. De därefter utfärdade lagarna om lantbruksinkomsten ersatte indexbindningen med ett förhandlingsförfarande. De mest representativa producentorganisationerna och representanter för statsmakten skulle enligt dessa lagar genom årliga förhandlingar komma fram till sådana prispförändringar, vilka jämte samtidigt avtalade prispolitiska stöd garanterar att lantbrukarna får en rättvis andel av den allmänna utvecklingen och den ökade levnadsstandarden. I anslutning till dessa avtal berörs även socialpolitiska åtgärder, vars syfte är att bereda lantbruksbefolkningen en rättvis andel av de sociala förmånernas utveckling. Lantbruksprisavtal, som är resultatet av dess förhandlingar, gäller för ett prissättningsår i sänder, d.v.s. för tiden 1.4.-31.3. Ifall förhandlingarna strandar har statsrådet icke rätt att ensidigt besluta om prisregleringen, vilket var möjligt enligt tidigare gällande lagstiftning. I stället skall i sådana fall en särskild förlikningsnämnd tillsättas. Denna nämnd har visserligen ej heller rätt att avgöra tvisten men dess förslag till lösning får naturligtvis en betydande auktoritet.

Gällande lag om lantbruksinkomsten gavs den 9 februari 1973 (FFS 106/73) och gäller för år 1973-76. Den har senare kompletterats med ett par undantagsstadganden.

Enligt 1973 års lag omfattar det första skedet av de inkomstpolitiska förhandlingarna en utredning om prisstegringarna för produktionsmedel. För att lantbruksinkomsten skall hållas på en oförändrad nivå framräknas både de prisförhöjningar som skett sedan föregående prisöverenskommelse och de förhöjningar som redan är beslutade eller avtalade för instundande år. Prisutvecklingen framräknas av en särskild kommission på basen av statistiskt material.

Efter det att kommissionen framräknat kostnadsutvecklingen på produktionssidan, inleds förhandlingar mellan statsmakten och lantbruksproducenterna om en förändring av lantbruksinkomsten, som dels täcker kostnadsökningarna och dels förhöjer lantbrukets inkomstnivå så att den motsvarar den allmänna inkomstutvecklingen på löntagarsidan. Såsom ett sakkunnigorgan i sistnämnda avseende tillsätts en särskild löntagardelegation, som består av representanter för de centrala löntagarorganisationerna. Denna delegation skall höras under förhandlingarnas gång.

Särskilda svårigheter har uppstått då det gällt att fastställa inkomstutvecklingen för samtliga löntagare. Detta har gällt både löneglidningen närmast föregående avtalsperiod och de avtalslönetilllägg som utgått i stort sett samtidigt med lantbrukskompensationen.

På grund av bristfälligt statistiskt material har produktivitetsökningen inom lantbruket även blivit föremål för förhandlingar och icke kunnat fastställas enbart på matematiska grunder.

Efter det att på ovan angivet sätt överenskommelse uppnåtts om den totala förhöjningen av lantbruksinkomsten, blir fördelningen av förhöjningen mellan prisstegringar och priskompensation föremål för förhandlingar. I förhandlingarna ingår även priset för icke riktprisbelagda produkter (sockerbetor och ryps) och de nya priserna har därmed tagits med i bruttokalkylen och därmed i motsvarande mån minskat behovet av kostnadskompensation.

Sedan överenskommelse om fördelningen mellan prisförhöjning och priskompensation uppnåtts blir de enskilda produkternas riktpriser föremål för fortsatta förhandlingar och statsrådet fastställer dem formellt.

Priskompensationen utges även i form av s.k. prispolitiskt stöd. Huvudriktlinjerna för detta stöd utformas vid förhandlingarna. Detaljerna för stödet överlämnas dock till informella kontakter, och fastställs genom statsrådsbeslut.

Under prissättningsåret följs utvecklingen av producentprisen i förhållande till riktprisen upp i en kommission, som vid behov

avger framställningar till jord- och skogsbruksministeriet. Även lantbrukets marknadsföringskommission som verkar på basen av lagen om importavgifter kan inkomma med förslag till åtgärder för att lantbruksinkomsten skall stabiliseras på avtalad nivå.

Lantbruksprodukterna är för närvarande i fråga om minutpriset underställda den allmänna prisregleringslagstiftningen d.v.s. lagen om prisutjämning samt prisstopp i vissa fall (155/74), samt förordningen om prisstopp (236/74) samt statsrådets beslut (700/74). Då de viktigaste lantbruksprodukterna sålunda är prisreglerade även i fråga om minutpriset, har en riktprijustering krävt motsvarande justeringar av minutpriset med beaktande av förädlingens- och handelns marginaler samt omsättningsskatten. Minutprisförhöjningar har i vissa fall kunnat motverkas genom direkta subventioner med statsmedel.

De fastställda riktpriserna har skyddats från påverkan av världsmarknadspriserna genom tullmurar fram till år 1962 då ett importavgiftssystem för lantbruksprodukter infördes. Importavgifterna är rörliga för att kunna justeras efter förändringarna i världsmarknadspriserna. Riktpriserna skyddas dessutom av ett särskilt reglerat system för import och export. I samma syfte regleras utbudet av spannmål på den inhemska marknaden av ett statligt lager.

Enligt 11 § 2 mom. 1) punkten självstyrelselagen hänförs till rikets lagstiftningsbehörighet frågor som rör utom annat sådan reglering av näringslivet som under rådande av ekonomisk kristid framkallade undantagsförhållanden är nödvändiga och förutsätter enhetlig reglering i hela riket. Den inkomstreglering av lantbruksnäringen som sker genom lagen om lantbruksinkomsten har icke tillkommit "under rådande av ekonomisk kristid framkallade undantagsförhållanden", varför den ej i stöd av sagda lagrum kan anses tillhöra rikets lagstiftningsbehörighet.

I lagen om lantbruksinkomsten förutsatt förhandlingsförfarande uppvisar flere gemensamma drag med kollektivavtalsförhandlingar. Då lantbruksprisavtalen icke reglerar förhållande mellan arbetsgivare och arbetstagare kan dessa avtal icke hänföras till kollektivavtalslagstiftning. Kollektivavtalen är dessutom privaträttsliga medan lantbruksavtalen är offentligrättsliga, d.v.s. dessa avtal är förutsatta i lag och har icke tillkommit på frivillig väg.

Enligt 13 § 1 mom. 8 p. tillkommer landstinget lagstiftningsbehörigheten, då fråga är om jordbruk, boskapsskötsel, skogsbruk och jordbrukets övriga näringar. Stadgandena i lagen om lantbruksinkomsten och de olika stadgandena i statsrådsbeslut om vissa

stöd till jordbruksnäringen, kan således hänföras till jordbruk och boskapsskötsel, varför ifrågavarande lagstiftning helt och hållet faller under landskapets behörighet. De lantbruksprispolitiska avtal som årligen förhandlas fram mellan representanter för statsmakten och de centrala jordbrukarorganisationerna är sålunda därför icke gällande på Åland och berövar icke landskapet rätten att lagstifta inom området ifråga.

Landskapsstyrelsen har gjort en framställning till jordbruksstyrelsen angående de regionalt prispolitiska stöden. Över denna framställning har Ålandsdelegationen avgivit utlåtande, varvid Ålandsdelegationen framfört att lagstiftningsbehörigheten på detta område tillkommer landstinget. #Landskapsstyrelsen anser det riktigt att reglera det nuvarande osäkra förhållandet på detta område genom en egen lag som skulle ges formen av blankettlag. Det nuvarande läget som innebär att rikets lagstiftning om lantbruksinkomsten utsträcker till att gälla på Åland utan landstingets medverkan kan icke anses tillfredsställande på grund av den osäkerhet som uppstått i fråga om dess giltighet.

Föreliggande ärende har beretts av en särskild arbetsgrupp, som avgav sitt betänkande den 14 februari 1975. (Bet.1975:7).

Arbetsgruppen har för sin del föreslagit att lagen och förordningen om lantbruksinkomsten skulle antas att gälla i landskapet genom en s.k.blankettlag. Förbehåll skulle dock göras i fråga om de regionalt prispolitiska stöden, vilka enligt arbetsgruppens uppfattning med fördel kunde handhas av landskapsstyrelsen både vad gäller förvaltning och fastställandet av grunderna för ifrågavarande stöd.

Landskapsstyrelsen har i princip omfattat arbetsgruppens förslag, men anser att detta i sin helhet icke kan genomföras under innevarande år, enär praktiska svårigheter skulle uppstå om reformen skulle genomföras under löpande prissättningsår. Dessutom är under beredning i riket en helt ny lag om lantbruksinkomsten jämte anslutande lagar, vilka skulle träda i kraft den 1 april 1976.

Landskapsstyrelsen anser dock att en blankettlag borde antagas omedelbart för att reglera det nuvarande faktiska förhållandet. Samtidigt blir även lagstiftningsbehörigheten inom detta område helt klarlagd.

Med hänvisning till det anförda förelägges Landstinget till antagande

L a n d s k a p s l a g
om lantbruksinkomsten.

I enlighet med Landstingets beslut stadgas:

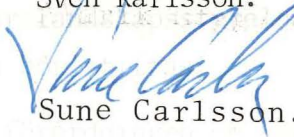
För stabilisering av lantbruksinkomsten samt för styrning och balansering av lantbruksproduktionen skall lagen om lantbruksinkomsten (FFS 106/73) och förordningen om lantbruksinkomsten (FFS 187/73) äga tillämpning i landskapet Åland.

Mariehamn, den 16 maj 1975.

V i c e l a n t r å d

Sven Karlsson.

Lagberedningschef

Sune Carlsson.